

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016, p. 443-464

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9182>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 24.01.2016

✓ Accepted/Kabul: 03.03.2016

👤 Referees/Hakemler: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM –

Doç. Dr. Zekerya BATUR – Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN

This article was checked by iThenticate.

HİPERAKTİF ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİNDEKİ SORUNLARININ OKUMA EĞİMLERİNE ETKİSİ

Murat BAŞAR - M. Cihangir DOĞAN***

*Mehmet KARASU*** - Nurcan ŞENER*****

ÖZET

Hiperaktiflik, Türkiye’de öğretmenler ve veliler tarafından yeterince bilinmeyen veya tanınmayan bir öğrenme güçlüğü türüdür. Hiperaktif özelliğe sahip çocukların davranışları genellikle yaramazlık olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenlerden birçoğu bu özelliklere sahip öğrencileri yaramaz, şımarık gibi olumsuz ifadelerle dışlamaktadır. Aileler hiperaktif bir çocuğu kabullenmede zorluk yaşamaktadır. Ailenin kabullenme sürecinde, çevrenin olumsuz tutumları kabullenme sürecini uzatmaktadır. Öğretmenlerin birçoğu hiperaktif bir öğrenciyle karşılaştıklarında ne yapacaklarını net olarak bilememektedir. Hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecince yaşadıkları sorunları ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmanın Uşak ili örneğini yansıtacağı düşünülmektedir. Nitel iç içe geçmiş tek durum deseni olarak yapılan bu araştırmada sorunun nedenlerini derinlemesine ortaya koyabilmek için amaçlı örneklem oluşturulmuştur. Amaçlı örneklemi oluşturabilmek için Uşak merkez, merkez köyler ile ilçeleri ve ilçelere bağlı köylerdeki ilköğretim okullarında tespit çalışması yapılmıştır. Tarama sonucunda sağlık kurumlarınca hiperaktif raporu verilmiş 19 öğrenci tespit edilmiştir. Tamamı erkek ve sezaryen doğumlu olan öğrencilerin, öğretmen ve velilerinden görüşler alınmıştır. Öğretmen ve velilerin görüşleri içerik analizine tabi tutulmuştur.

Araştırmada tüm öğrencilerin hiperaktif özelliklerinden dolayı bir etkinliğe ya da konuya odaklanma sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. Odaklanma sorunundan dolayı öğrencilerin okuma eğilimlerinin olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle hiperaktif öğrenciler, diğer öğrenci ve aileler tarafından dışlanmışlık sorunu yaşadıkları için

* Doç. Dr. Uşak Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, El-mek: muratbasar64@gmail.com

** Prof. Dr. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

*** Dr. MEB Merkez Teşkilatı

**** Dr. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

onlara karşı dürtüsel davranışlarda buldukları belirlenmiştir. Eğitimli anneler hiperaktiveye daha duyarlı davrandığı tespit edilmiştir. Hiperaktif öğrencileri öğretmenlerin kabul etmesi halinde, hiperaktif öğrenciyi hem sınıf arkadaşlarının hem de diğer velilerin kabul ettiği öğrencilerin okuma eğilimlerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: hiperaktive, öğrenme-öğretme, sınıf yönetimi, rehberlik, okuma

THE EFFECT OF PROBLEMS OF THE HYPERACTIVE STUDENTS IN LEARNING-TEACHING PROCESS ON READING TENDENCIES

ABSTRACT

That research was performed for the purpose of revealing the problems that hyperactive students encounter in the learning-teaching process, and the effect of those problems on reading tendencies. In this research, which was performed on a design of case study a purposed sample was created in order to reveal the cases of the reasons for the problems. In order to create the purposed sample, a study of detection was performed in the primary schools in the city center of Uşak, central villages and counties. As a result of this detection 19 students, who have been given hyperactive health certificates by the health institutions, were reached. The opinions of the teachers and parental guardians of hyperactive students were also received.

In this research, it was determined that all students who experienced problems concentrating on any activity or reading, had those problems due to their hyperactive character and despotism that they are exposed to. Those students have a problem being accepted by their families and environment. According to the interviews performed; it was concluded that in cases where hyperactive students are accepted by their teacher, both classmates and parental guardians accept the hyperactive student as well. It was found out that those hyperactive students accepted by their teachers and friends gave up reactive behaviors and their reading tendencies increased.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Hyperactivity is very not known enough in Turkey. It has started to be known recently. Having hyperactive child is very big problem for the parents. Education of these children is different from the other children. Teacher of the child can have the same difficulty. It is very difficult to guide a hyperactive child not being able to focusing, adopting to environment. As hyperactive children are treated with prejudice, normal children take advantage of this and their parents exercise power over the teacher and school administration. The teacher has both difficulty and does not know what to do. While some teachers try to reintegrate them, some externalize them. The students with sentimental

Turkish Studies

problems form reactions against the teacher and other student, they become less successful academically. Çakaloz et al. (2007) support this view. Razon (2007) points out in his study that those students having sentimental problems will be less successful and reluctant to read as a result of this. It is possible to find studies on medical side of the issue. However, there are not many researches related with learning-teaching and reading tendencies. These studies are (Brown & Wayne, 1982; Özmen, 2010; Özmen, 2011; Çakaloz, B., Akay, A. P., & Günay, P. 2007; Aktas 2000; Toros, F 2003). There are not enough researches on problems that attention-deficit-disordered children encounter in learning teaching environments and effects on reading tendencies. It is necessary to evaluate the problem from different data sources. That is why this study focuses on the problem.

Purpose

The purpose of this study is to assess the problems encountered by hyperactive students studying in 1-5th classes in primary schools in the learning-teaching process and teachers' activities for preventing the effect of those problems on reading tendencies.

For this purpose, the following questions were tried to be answered.

What is the effect of the perception of class teachers teaching the hyperactive student on the problems encountered by the hyperactive students in the learning-teaching process with regard to reading tendencies?

What is the effect of the perception of mothers of hyperactive children on the problems in the learning-teaching process of their child for reading tendencies?

Method of the Research

In this study, performed for the purpose of revealing the problems experienced by hyperactive students in the learning-teaching process and the effect of those problems, the qualitative research method was used. Qualitative research follows a process for revealing the perceptions and events in a realistic and totalitarian manner (Yıldırım & Şimşek, 2006).

In this research, case study was adopted as the qualitative research method. When the intended subject was created spontaneously by nature and the researchers want to concentrate on the questions of "Why?" and "How?" and examine deeply "the situation targeted" in detail, they are naturally drawn to case studies. Harrison et al. (2009) concluded in their study on hyperactivity, that a qualitative study should be performed rather than a quantitative one, since human behaviors cannot be expressed in statistical terms.

When the research designs were examined, it was found out that the most suitable design that would be able to realize the purpose of this study, was the design of "interlocking single situation". In the interlocking single situation, there usually may be several sub-layers or situations (Yıldırım & Şimşek, 2006). In this research, the single situation discussed in terms of the learning-teaching process is hyperactivity. In the research the sub-analysis units within this

Turkish Studies

situation were composed of “Learning-teaching”, “Class Management”, “Guidance” and “Reading” activities. It is considered that detailed examination of the interlocking structure of the sub-analysis units shall explain the research situation in detail. In this context, on the basis of the data acquired separately from the sub-analysis units, an attempt was made to produce results on the entire research situation.

In order to reveal the reasons for the problem in detail, a study group was used to provide a typical situation sample. In order to create the proposed sample, those students who were given a hyperactive health certificate by the health institutions were selected. For the purpose of creating the study group from the proposed sample, of hyperactive students, the students studying in the primary schools in the city center of Uşak, central villages and counties in 1-5th classes in the academic year of 2011-2012 were examined. As result of the examination, 17 students from the city center and 2 students from the counties, in total 19 students who were diagnosed to be hyperactive by health institutions. Teachers and mothers of 19 students who have a health certificate of hyperactivity, made up the study group of the research. However since hyperactive is not sufficiently understood sometimes energetic children are labeled as hyperactive. Considering that this situation could cause this research to lose its validity and reliability, teachers and mothers of students who have a health certificate of hyperactivity were included in the study group. Mothers of the children were included in the study group because typically mothers care for children more often than fathers.

Within this scope of this research the teachers and mothers of seven students who were detected to be hyperactive were included in a preliminary interview on the question of “What could be problems of the hyperactive students in the learning-teaching process?” On the basis of the opinions of the teachers and mothers, an interview was created to be the data collection tool of this study. The first section of the interview revealed how the perceptions of the teachers and mothers were with regard to the problems of the hyperactive students in the learning-teaching process and the effects of those problems in that section personal data of the students is available. In the second section, the perceptions of the class teachers and mothers of those children on the effect of problems encountered in the learning-teaching process were given.

In this research, a qualitative analysis was performed. For the qualitative data, the content analysis technique was used. The transaction performed in the content analysis is used to bring similar data together under certain concepts and themes and to interpret the same by arranging it in a manner that the readers could understand.

Findings

About the perceptions of the parental guardians and teachers of the hyperactive students on learning-teaching they stated that the most significant problem of the students were inability to concentrate. It was concluded that the inability to concentrate decreased the students’ reading level and diminished academic success.

Turkish Studies

Parental guardians and teachers of the hyperactive students stated that hyperactive students had problem of lingering. Hyperactive students were observed to linger on their daydreams, concepts, behaviors and rules.

It was determined that hyperactive students had problems about the content of the lesson. Their hand skills are poor and they fail since they cannot concentrate on examinations. Students participate in the lesson if they are interested. It is considered that interest should be created for hyperactive students' participation in the lesson and reading.

It was found that in class management, the students had problems with obeying the rules, friendship relations and impulsiveness. It was observed that hyperactive students did not obey class rules, had problems with their friends and had an attitude of getting their own way.

It was found that teachers performed studies of receiving professional assistance, providing to use the energy, providing conciliation, creating interest and making families aware. It was found that teachers tended to receive assistance from professionals including psychiatrists, psychologists, and received guidance services with regard to hyperactive students. It is considered that comparison by teachers of their practices with the opinions of the specialists shall have a positive contribution to hyperactive students' learning-teaching process.

It was found that the teachers who accept the hyperactive students and who attempt to make them useful created activities to enable the students to use their energy. It was concluded that those hyperactive students who use their energy correctly can participate in the learning-teaching process actively.

The mothers and teachers stated that the children gave reaction to action and the feeling of boredom arose due to dealing with problems all the time. Teachers emphasized that when they are imposed with oppression they definitely react to this. Teachers tried to have their love felt, consolidate the correct performances, increase reading tendencies and provide dedication. It was revealed that conciliation was significant for making the hyperactive students active in the learning-teaching process. The mothers emphasized that they tried to cope with the boredom problem by performing shared activities with them.

Class teachers stated that the hyperactive students' interests were disorderly and that they were interested in subjects that require action. Teachers give the hyperactive students one-to-one care, provide method diversity and give the opportunity to present their abilities. It was concluded that interest activated the hyperactive students in the learning-teaching process, and increased their reading tendency. This result is supported by the study performed by Öner et.al. (2003). According to this study, the golden period for treatment is pre-school and school periods. It was concluded that the practices of teachers were very significant, that drugs alone are not sufficient, and failure at school affected business life in the future negatively.

Class teachers stated that they provided guidance to the families to activate them and provided togetherness among the parental

Turkish Studies

guardians. It is considered that guidance to the families and providing togetherness among the parental guardians would prevent negative attitudes and activate the student in the learning-teaching environment. This result is supported by Terzian and Fraser (2005) as well. In this context, it was concluded that collaboration of school, family and student is necessary to protect the children against aggression.

According to the mothers, the hyperactive students have aggressive or compromising attitudes toward their friends. If the friends exclude them, they behave aggressively, and if they do not, they behave compromisingly. Thus, it was concluded that exclusion is one of the most significant factors that affected friendship relations.

Mothers of the hyperactive students stated that they experienced the problem of exclusion by other parental guardians. They emphasized that the most significant reason for this was that the parental guardians are not aware of hyperactivity. It was emphasized that it is the teacher who shall protect the hyperactive student against exclusion and attack in this process. It was concluded that the class teachers should inform the other parental guardians. The most significant period for treatment is pre-school and school periods.

Suggestions

Suggestions for the researchers

In this study no girl student having hyperactive health certificate was found. Data about girl students could not be achieved. Girl students can be compared to boy students.

Solution suggestions for learning-teaching problems of the hyperactive children may be researched.

The factors that affect hyperactive students' reading appetites and levels may be researched.

Action researches may be conducted for the purpose of increasing interest and reading levels of the hyperactive students.

Suggestions for the research results

Class teachers do not read any books, research or articles about the issue till they have a hyperactive student in their classes. The teachers may be given seminars on hyperactivity.

In this study 19 students could be found with the health certificates received from health institutions. This number should have been higher according to the scientific proportion. An examination should be performed by the Ministry of National Education.

All of the students are in city or county centers, but the rural sections should also be made aware about hyperactivity.

It was concluded that the most important problem of the hyperactive students is the problem of being excluded following the problem of concentrating on the learning-teaching process. Hyperactive students are exposed to violence and attacks of exclusion. Activity fields

Turkish Studies

where the students can make themselves accepted among others should be created.

Interdisciplinary relations should be founded in the education of hyperactive students in the learning-teaching process.

Activities that could increase reading interests and levels of the hyperactive students should be developed.

Key Words: Hyperactivity, learning-teaching, class management, guidance, reading

AMAÇ

İlköğretim 1-5. sınıflarda öğrenim görmekte olan Hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinde karşılaştıkları sorunların okuma eğilimlerine etkisi öğretmen ve veli görüşlerine göre değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçtan yola çıkılarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1- Hiperaktif öğrencilerin hiperaktiviteye yönelik durumları nasıldır?

2- Hiperaktif öğrencinin bulunduğu sınıfta görevli olan sınıf öğretmenlerinin, hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde karşılaştıkları sorunların okuma eğilimlerine etkisine yönelik algıları nasıldır?

3- Hiperaktif öğrencinin bulunduğu sınıfta görevli sınıf öğretmenlerinin, hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde karşılaştıkları sorunlara karşı neler yapmaktadır?

4- Hiperaktif öğrenci annelerinin öğrencilerin öğrenme öğretme sürecindeki sorunlarının okuma eğilimlerine etkisine yönelik algıları nasıldır?

GİRİŞ

Öğrenme güçlüğü öğrenme yetersizliğiyle karıştırılan bir özelliktir. Öğrenme güçlüğü öğrenme yetersizliği olarak algılanarak bu öğrencilerin öğrenemeyeceği ön yargısı oluşmaktadır. Yapılan gözlemlerde öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin yalnız başına sınıfın bir köşesinde oturtularak dışlanma durumu yaşadıkları görülmüştür. Hiperaktiflik tüm dünyanın ortak bir sorunu olmasına rağmen Türkiye’de öğretmenlerin ve velilerin çoğunluğu tarafından yeterince bilinmeyen veya tanınmayan bir öğrenme güçlüğü türüdür. Hiperaktif özelliğe sahip çocukların davranışları genellikle yaramazlık olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenlerden birçoğunun bu özelliklere sahip öğrencileri yaramaz, şımarık gibi olumsuz ifadelerle dışladığı gözlemlenmiştir. Sınava dayalı teste göre yarışmanın ön plana çıktığı okullarda dışlanmaya ve duygusal sıkıntılara yol açmaktadır. Bu nedenle aileler hiperaktif bir çocuğu kabullenmede zorluk yaşamaktadır. MEB (2014) çalışmasında, ailelerin çocuklarının öğrenme güçlüğü yaşadığında şok, inkar, öfke, pazarlık, depresyon, kabullenme biçiminde tepki davranışında buldukları belirtilmektedir. Ailenin kabullenme sürecinde, çevrenin olumsuz tutumları kabullenme sürecini uzatmaktadır. Öğretmenlerin birçoğu hiperaktif bir öğrenciyle karşılaştıklarında ne yapacaklarını net olarak bilememektedir. Öğretmenlerin ne yapacağını bilememesi hiperaktif öğrencileri dışlamaya yöneltebilmektedir. Karabekiroğlu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2009) hiperaktif öğrencilerin karşılaştıkları en önemli sorunlardan birisinin de damgalanma olduğu belirtilmiştir. Damgalanan öğrenciler arkadaş ve okul ortamından uzaklaşmaktadır. Bu uzaklaşma öğrencinin akademik başarısını da düşürmektedir. Erikson’un kişilik gelişim dönemlerine göre üretkenlik ve çalışkanlık döneminde olan ilköğretim dönemi çocukları, akademik başarısızlıkla birlikte

kendinden şüphe etme ve aşağılık duygusunu yaşamaktadır. Bek ve Şen (2012) çalışmasında öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin kavramsallaştırma ve soyut düşünme becerisinin akranlarına göre daha düşük olduğunu belirtmektedirler. Kavramların somutlaştırılmaması okuma eğilimlerini olumsuz etkileyebilir. Çakaloz ve arkadaşları (2007) ile Razon (2007) çalışmasında duygusal problem yaşayan öğrencilerin akademik başarısının olumsuz etkilendiğini belirtmektedir. Özdoğan'a göre (1999) hiperaktive özelliği özellikle anneyle ders çalışırken ortaya çıkmaktadır. Yıldız Canpolat (2012), okul çağındaki hiperaktif çocukların okul başarılarını ve arkadaş ilişkilerini izlemenin daha kolay olduğunu belirtmektedir. Dikkat eksikliği ile ilgili sorunlar da önceki döneme göre daha net fark edilebilmektedir. Derslere karşı isteksizlik, sürekli dışarı çıkma, hayal dünyasına dalma, eşyalarını özensiz kullanma, yazıların bozuk olması karşılaştıkları başka sorun biçimleridir. Sınıf içinde yaşadıkları sorunlar onların sınıflarında iletişim sorunlarına, sık sık uyarılma gibi durumlarla da karşılaşabilmektedirler. Yılmaz ve arkadaşlarının çalışmasında (2015) Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB); aşırı hareketlilik, dikkatsiz ve dürtüsel davranışlar ile karakterize olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle hiperaktiveyi mizaç ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Bir öğrenme güçlüğü türü olan hiperaktive doğumla birlikte oluşabilirken doğum sorası yaşadığı travma, hastalık, kullanılan ilaç gibi nedenlerle yaşamın herhangi bir aşamasında da ortaya çıkabilmektedir. Farone ve arkadaşlarının (2000) çalışmasında hiperaktif bireylerin çocuklukta ve yetişkinlikte farklı olabileceğini belirtmektedir. Hiperaktif öğrencilerin dikkat azlığı ve dürtüsellığı okuma eğilimlerini etkileyebilmektedir. Dikkat süresi az olan bireylerin bir kitaba ya da metne odaklanarak okuma isteği de az olacaktır. Kanay ve ve Girli (2008) çalışmalarında ilköğretim düzeyindeki hiperaktif öğrencilerin akademik başarılarının diğer öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Alan yazında hiperaktivenin tıbbi boyutu ile ilgili birçok araştırmaya rastlanırken, hiperaktif öğrencilerin eğitimine yönelik araştırmalar çok sık görülmemektedir (Yılmaz ve arkadaşları 2015; Brown & Wayne, 1982; Özmen, 2010; Özmen, 2011; Çakaloz, B., Akay, A. P., & Günay, P. 2007; Aktas 2000; Toros, F 2003). Hiperaktif öğrencilerin eğitimine yönelik çalışmanın azlığı hiperaktif öğrencilerin rehberliğini de yetersiz kılabilir. Yapılan çalışmalarda hiperaktivitenin eğitim boyutunun yeterince çalışılmadığı görülmektedir. Hiperaktivitenin tıbbi boyutu kadar eğitim boyutunun da ortaya konulması gerekmektedir. Hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunların okuma eğilimlerine etkisinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu çalışmanın alandaki böyle bir ihtiyacı gidereceği düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinde yaşadıkları sorunları ve bu sorunların okuma eğilimlerine etkisini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreç izler (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada, durum çalışması nitel araştırma yöntemi olarak benimsenmiştir. Üzerinde çalışılması hedeflenen sürecin doğası gereği kendiliğinden oluştuğunda ve araştırmacılar “neden?” ve “nasıl?” sorularına odaklanarak “hedeflenen durumu” derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelemek istediğinde, durum çalışmalarına yönelmektedir. Durum çalışmalarının güncel bir olgunun kendi yaşam çerçevesinde çalışılması ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılabilmesi gibi özellikleri nedeniyle bu araştırmanın doğasına uygun düşmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2001; Miles ve Huberman). Harrison ve arkadaşları (2009), çalışmasında hiperaktive üzerinde yaptıkları çalışmada, insan davranışlarının istatistiksel olarak ifade edilemeyeceği için nicel çalışma yerine nitel çalışma yapılması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Turkish Studies

Araştırma desenleri incelendiğinde, bu çalışmanın amacını gerçekleştirebileceği düşünülen en uygun desenin “iç içe geçmiş tek durum” deseni olduğu görülmüştür. İç içe geçmiş tek durum deseninde, tek bir durum içinde çoğu kez birden fazla alt tabaka veya durum olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yapılan bu çalışmada, öğrenme-öğretme süreci açısından ele alınan tek durum hiperaktivedir. Araştırmada bu durum içinde yer alan alt analiz birimlerini “Öğrenme-öğretme”, “Sınıf Yönetimi”, “Rehberlik” “Okuma Yazma” faaliyetleri oluşturmaktadır. Belirlen alt analiz birimlerinin iç içe geçmiş yapısının, derinlemesine incelenmesinin araştırma durumunu ayrıntılı olarak açıklayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda alt analiz birimlerinden ayrı ayrı elde edilen verilerden yola çıkılarak, araştırma durumunun bütününe ilişkin sonuçlar üretilmeye çalışılmıştır.

ÇALIŞMA GRUBU

Sorunun nedenlerini detaylı olarak ortaya koyabilmek için çalışma grubu amaçlı örnekleme olarak alınmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik/homojen grup tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin tamamı hiperaktif öğrenciler, sınıf öğretmenleri hiperaktif öğrencilerin öğretmenleri ve anneler hiperaktif öğrencilerin anneleridir. Öğrencilerle anneler daha çok ilgilendikleri için çalışma grubuna anneler alınmıştır. Amaçlı örnekleme oluşturabilmek için sağlık kuruluşlarınca hiperaktif raporu olan öğrenciler tespit edildi. Hiperaktif öğrencileri tespit amacıyla Uşak il merkezi, merkeze bağlı köyler, Banaz, Eşme, Karahallı, Sivaslı, Ulubey ilçe merkezleri ile ilçelere bağlı köylerde bulunan ilköğretimlerde 2011-2012 öğretim yılında halen 1-5. Sınıflarda öğrenim gören öğrenciler tarandı. Tarama sonucunda sağlık kuruluşlarınca hiperaktif teşhisi konulmuş, raporu bulunan merkez ilçeden 17, Eşme’den 1, Sivaslı’dan 1 öğrenci olmak üzere 19 öğrenci tespit edilmiştir. Hiperaktif raporu bulunan 19 öğrencinin öğretmenleri ve anneleri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Hiperaktif öğrenci sayısının tespit çalışması sonucu ulaşılan öğrenci sayısından daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Ancak hiperaktivenin ne olduğu yeterince anlaşılamadığı için biraz hareketli çocuklara hiperaktif etiketi konulmaktadır. Bu durumun araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini yitirebileceği düşünülerek hiperaktive raporu olan öğrencilerin öğretmenleri ve anneleri çalışma grubuna alınmıştır. Yine bu çocuklarla babalardan çok annelerin ilgilenmesi, annelere daha rahat ulaşılabilmesi açısından anneler çalışma grubuna alınmıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma kapsamında öncelikle, hiperaktif olduğu tespit edilen yedi öğrencinin öğretmenleri ve anneleriyle “hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecindeki sorunları neler olabilir” sorusu üzerinden ön görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin ve annelerin görüşleri doğrultusunda bu çalışmanın veri toplama aracı olan görüşme soruları yapılandırılmıştır. Sorular özel eğitim ve ölçme değerlendirme alanında uzman 3 akademisyenin görüşüne başvuruldu. Akademisyenlerin uyuşum sağladığı sorular görüşme formuna alındı. Hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecindeki sorunlarına yönelik öğretmen ve anne algılarının nasıl olduğu, sorunların etkilerini ortaya koyacak olan görüşme formunun birinci bölümünde öğrencilerin kişisel bilgileri yer almıştır. İkinci bölümde; öğrenme-öğretme sürecinde karşılaşılan sorunların okuma eğilimlerine etkisine yönelik öğretmen ve anne algılarına yer verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada nitel analiz yapılmıştır. Nitel veriler için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucuların anlayacağı bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Turkish Studies

Çalışmada, öğretmen ve veli görüşmelerinden elde edilen veriler özel eğitim ve sınıf öğretmenliği alanında görevli üç akademisyen ve iki sınıf öğretmenin görüşleri alındı. Uzmanların ve öğretmenlerin üzerinde uyum sağladığı veriler kod, alt kod, örnekler ve görülme sıklığı olarak tablolaştırılarak yorumlandı. Yine anne algıları tema, kod, alt kod, örnekler ve ifade etme sıklığı (frekans) olarak tablolaştırıldı.

BULGULAR

Araştırma kapsamında, elde edilen çalışma grubuna ve Uşak il geneline yönelik istatistikî bilgiler verilmiştir. Daha sonra öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular verilmiştir. Son kısmında anneler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir.

Araştırma kapsamında Uşak il genelinde bulunan bütün ilköğretim okulları tarandı. Tarama sonucunda hiperaktif raporu bulunan Uşak merkez okullarında 17, Eşme'den 1, Sivash'daki ilköğretim okullarında 1 öğrenci olmak üzere 19 öğrenci tespit edildi. Tarama sonucunda erkek öğrencilerin hiperaktif olduğu tespit edilmiştir. Hiperaktif raporu bulunan kız öğrenciye rastlanılmamıştır. Bu bulgu, alanyazında hiperaktifliğin erkek çocuklarda görülme sıklığının kız çocuklarına göre 3-5 kat fazla olduğu sonucu ile uyurken kız öğrencilerin tespit edilememesi bakımından farklılık oluşmaktadır. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları verilerine göre (2012) hiperaktifliğin kızlarda görülme oranı erkeklerde görülme oranına göre 1/3 olmasına rağmen klinik çalışmalarında 1/9 oranına ulaşmaktadır. Biederman (2002) 1/10 olarak tespit etmiştir. Öğrencilerin on yedisi sezaryen doğumludur. Sezaryen doğum ile doğrudan hiperaktive ilişkisine rastlanılmamasına rağmen sezaryen doğumların bu tür komplikasyonlara neden olabilmektedir. On dokuz öğrenciden ikisinin doğum anındaki süreçte değil, doğumdan sonraki yaşadıkları fizyolojik ve psikolojik olaylar nedeniyle hiperaktif oldukları ifade edilmiştir. Ailesinin anlatımına göre, öğrencilerden birisi doğumdan altı ay sonra havale geçirmiştir. Çocuk İzmir Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Hastanesine götürülmüştür. Doktor, yüksek ateşten korumak amacıyla kullandığı ilacın beyin hücrelerinin ateşten dolayı mental olması yerine hiperaktif olabileceğini söylediği ifade edilmiştir. X adlı ilaç kullanılmış. Sivash'da tespit edilen öğrencide de benzer durumlar oluşmuş. Uşak Devlet Hastanesi Nöroloji uzmanı doktorlara annelerin söylediklerini teyit ettirmek istendi. Doktorlar ilacın böyle bir yan etkisinin olabileceğini belirttiler. Bulgu Semerci ve Turgay (2010) tarafından desteklenmektedir. Araştırmalarına göre; erken bebeklik döneminde olan bazı enfeksiyonların ve antikonvülzon kullanımı ve aşırı kurşuna maruz kalma, gelişimsel ve sosyal riskler hiperaktiveye neden olabilmektedir.

Bir başka öğrenci ise anne ve baba çalıştığı için çocuğu bakıcıya bırakıyorlarmış. Bakıcının kendi çocuğu da rahatsızlanmış. Kendi çocuğuyla ilgilendiği için bahsedilen çocuğu kendisi de çocuk olan kızına bırakmış. Çocuk yerinden kalkmak istediğinde otur yerine diyerek başından vurarak sürekli çocuğu bastırmış. Bu bastırmanın psikolojik ve fizyolojik etkisiyle çocuk hiperaktif olmuş. Annenin deyişiyle bir yaşından sonra oyun oynarken birden patlamış. Durum uzmanlara danışıldı. Uzmanlar belirtilen durumlarda hiperaktive olabileceğini belirttiler.

Öğrencilerin ikisi evlatlıktır. Doğal olarak doğumu yapan anne yerine onu evlat edinen anneyle görüşüldü.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan velilerin on altısı lisans düzeyinde eğitime sahiptir. Eğitimli annelerin hiperaktiveye daha duyarlı davrandıkları bulunmuştur. Annelerden birisi hem hiperaktif çocuğa sahip anne hem de hiperaktif öğrencisi olan öğretmendir. Öğrencilerin on üçü il merkezinde, kültürel ve ekonomik yönden gelişmiş çevrenin bulunduğu okullarda tespit edilmiştir. Eğitimli çevrenin hiperaktiveye daha duyarlı davrandığı söylenebilir.

Hiperkatif öğrencilerin öğretmenlerine, “hiperaktif öğrenci ile karşılaşmadan önce hiperaktivite ile ilgili bir kitap okudunuz mu?” diye soruldu. Bir öğretmen kendisin de hiperaktif

çocuğu olduğu için okuduğunu belirtmiştir. Diğerleri, hiperaktif öğrencinin bulunduğu sınıfta görev alıncaya kadar hiperaktiveden haberlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Çalışma grubunda yer alan bazı öğretmenler, öğrencilerle başa çıkamadıklarını, psikolojilerinin bozulduğunu belirterek, başka bir okula tayin istemeyi bile düşündüklerini vurgulamışlardır

Tablo 1. Öğrenme-Öğretmeye Yönelik Sorunları

Tema	Kod	Alt Kodlar	Kodla ilgili Örnekler	f
Öğrenme-Öğretme	Odaklanma	<i>Dikkatini yoğunlaştıramama</i>	Dikkat süreleri çok kısa sürekli uyarılması gerekiyor. Sürekli uyarınca da ya diğer öğrencilerin dikkati dağılıyor ya da etkiye tepki olayı oluşuyor. Derslerde yiyecek yediği için derse motive olamıyor İlgisini çekiyorsa derse katılıyor. Aksi takdirde dersten kopuyor, okumak istemiyor Yerinde duramıyor, kendini derse veremiyor, gözünü tek bir noktaya dikiyor.	19
		<i>Etkinliklere yoğunlaşama</i>	Yapılan bir etkinlikten veya eğitsel oyundan çabuk sıkıldığı için etkinliği bozuyor.	19
		<i>Sınavlara yoğunlaşamama</i>	Sınavlarda ilk soruları çabuk yapıyor, daha sonra dikkati dağılıyor. Sınavlarda çabuk sıkıldığı için doğru bildiklerini bile yanlış yapıyor.	19
		<i>Dışarıdan kaynaklanan</i>	İlaç aldığı zaman uyuşup kalıyor İlaç aldığı zaman adeta donup kalıyor	14
		<i>Hayaline takılma</i>	Hayal dünyası çok geniş ve uçuk kahramanlar üretiyor hayali kahraman gibi davranıyor Gözlerini tek bir noktaya dikerek hayal dünyasına dalıyor.	4
	Takılma	<i>Kavramlara takılma</i>	Bazen kavramlara takılıp kalıyor. O kavramı öğreninceye kadar bir başka konuyu öğrenmiyor.	6
		<i>Nesnelere takılma</i>	Bazen gördüğü bir oyuncuğa bir başka nesneye takılıp kaldığı için öğrenmeye çaba göstermiyor.	12
		<i>Davranışlara takılma</i>	10 yaşında olmasına rağmen 5 yaşındaymış gibi konuşuyor. Ne kadar uğraşıysam davranıştan vaz geçiremedim.	8
		<i>Kurallara Takılma</i>	Bazen arkadaşının gösterdiği bir davranışa takılıp kalıyor. Nedenini anlatıncaya kadar bekliyor Ders içinde kurallar konulduğunda canı çok sıkılıyor. Kalkıyor sınıf içinde dolaşiyor. Sınıf içinde bağırıyor, kuralları hiçe sayıyor. Okumayı herkesten önce öğrendi. Ancak yazı yazmayı sevmiyor	19
	Derstlerin İçeriğine yönelik	<i>El becerileri</i>	Kontrol edilmediği zaman yazı yazmıyor. Yazısı çok bozuk Tek bir kalem oynatmadan okuma yazmayı öğrendi ama yazısı bozuk. İnce kasların kullanılmasını gerektiren işleri yapmakta zorlanıyor	19
<i>Sınavlar</i>		Testlerde ilk soruları çabuk ve doğru yapıyor. Daha sonra dikkati dağılıyor. İlk soruları yapıyor ondan sonrasını sallıyor Dikkatini yoğunlaştırabildiklerinde başarılı oluyorlar. Çabuk sıkıldıkları için okumadan rastgele cevaplama	13	

Turkish Studies

Öğrenme-Öğretme	Sınıf Yönetimi ve İletişim		yapıyor. Bu durum da onlarda öğrenme gücünü varmış gibi imaj verebiliyor.	
		<i>İlgi duyma</i>	İlgi duyduğu konular olunca gözleri fal taşı gibi açılıyor. Aksiyon gerektiren konular veya ilgisini çeken konularda oldukça aktif ve etkili oluyorlar. İlgi duymuyorsa film kopuyor.	19
		<i>Kurallara uyma</i>	Kuralara adeta savaşıyor Burnunun dikine gidiyor Onun için kurallar delinmek için konulmuş	11
		<i>Arkadaş ilişkileri</i>	Arkadaşlarıyla sürekli kavga ediyor Kendisini sevdiğine inandığı arkadaşına çok bağlıyor	19
		<i>Dürtüsellik</i>	Dışlanmak onu çıldırtıyor. Dışladığını düşündüğü arkadaşına adeta savaşıyor. Aklıyla değil dürtüleri ne isterse ona göre hareket ediyor. Kız arkadaşlarına karşı dürtüsel davranışlarda bulunuyor	3
			Burnunun doğrultusuna gidiyor	

Tablo 1’de görüldüğü gibi hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecindeki öğretmen algılarına göre öğrenme-öğretme temasıyla birlikte, odaklanma, takılma, dersin içeriği ve sınıf yönetimi ve iletişim kodları oluşmuştur.

Odaklanma koduna bağlı olarak derse dikkatini yoğunlaştıramama, etkinliklere yoğunlaştıramama, sınavlara yoğunlaşamama, dışarıdan kaynaklanan nedenler alt kodları oluşmuştur. Araştırmanın çalışma grubundaki öğretmenlerin tamamı, derse, etkinliklere, sınavlara yoğunlaşma sorununu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin onu öğrencilerin ilaç aldıkları zaman yoğunlaşma dikkat toplama sıkıntısı olduğunu vurgulamışlardır. Bu bulguyu birinci ve ikinci sınıf öğretmenleri özellikle altını çizerek belirtmişlerdir. Birçok çalışmada hiperaktiflerin dikkat toplayamamasının, onların bir özelliği olduğu belirtilmektedir.

Takılma koduna bağlı olarak, hayaline, kavramlara, nesnelere, davranışlara, kurallara takılma alt kodları oluşmuştur. Öğretmenler, bu çocukların çok zengin bir hayal dünyasının olduğunu, bazen hayal kurmaktan gerçek yaşama dönmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Uzayla ilgili hayaller en çok belirtilen hayallerdir. Kavramlara takılma bir başka takılma biçimidir. Öğretmenleri öğrencilerin anlayamadığı kavrama takılıp kaldığını, kendisine açıklama yapılınca ya da iyice anlayınca kadar kendilerini başka iletişime kapattıklarını vurgulamışlardır. Bazen de öğrencilerin bir nesneye, bir oyuncuğa takılıp kaldığını, onu elde edinceye kadar sorun oluşturduğunu, onunla derste oynarken dersten koptuğunu belirtmişlerdir. Öğretmenleri hiperaktif öğrencilerin bir davranışa takıldığı zaman öğrenme-öğretmeye odaklanamadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı hiperaktif öğrencilerin kurallardan sıkıldığını, kendisine kurallar konulduğunda tepki amaçlı davranışlara yöneldiği için öğrenme öğretmeye odaklanamadıklarını belirtmişlerdir.

Dersin içeriği koduna bağlı olarak, el becerileri, sınavlar, ilgi duyma alt kodları oluşmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı hiperaktif öğrencilerin tamamının el becerilerinin zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Hiperaktif öğrencilerin dikkat sorunu olduğu için sınavlarda ilk sorularda başarılı olurlarken, süre uzadıkça atmaların olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerine göre eğer öğrenciler ilgi duyduğu konular olursa derse etkin katılmaktadırlar.

Turkish Studies

Hiperaktif öğrencilerle ilgi oluşturulduğunda öğrenme öğretme sürecine olumlu katıldıkları bulunmuştur.

Sınıf yönetimi ve ilişki koduna bağlı olarak; kurallara uyma, arkadaş ilişkisi ve dürtüsellik alt kodları oluşmuştur. Öğretmenlere göre, hiperaktif öğrenciler kurallara uymayı sevmiyor. Arkadaşlarıyla genelde sorun yaşıyorlar. Üç hiperaktif öğrenci için öğretmenleri kız arkadaşlarına dürtüsel davrandığını belirtmişlerdir. Brown ve Wynne (1982) araştırmalarında hiperaktif öğrencilerin normal öğrencilere göre daha dürtüsel davrandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yıldız Canpolat (2012) çalışmasında dürtüsellik (impulsitive) soru tamamlanmadan cevabını verme, sırasını beklemede güçlük, başkasının sözünü kesme, yaptıklarının arasına girme olarak tanımlamıştır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Öğrencilere Yönelik Uygulamaları

Tema	Kod	Alt Kodlar	Kodla ilgili Örnekler	f
Uygulamalar	Profesyonel Yardım Alma	<i>Uzman Önerileri</i>	Haftalık gittiği profesörle görüşüyoruz. Onun önerileri doğrultusunda hareket ediyoruz.	8
			Rehber öğretmenle konuşuyorum	
		<i>Kurumlara Yönelme</i>	Öğrenci, psikolojik danışma merkezine haftada iki defa gidiyor	8
	Rehberlik merkezlerine yöneliyorum.			
	Enerjiyi Kullanma	<i>Sorumluluk verme</i>	Rehberlik ve Araştırma Merkeziyle sürekli iletişim içindeyiz	4
			Kendini değerli hissedeceği görevler veriyorum. Top getirme, tebeşirleri temin etme gibi. Büyük keyif alıyor. “Ben de varım, değerliyim” duygusunu arkadaşlarına yansıtabiliyor	
		<i>Görevlendirme</i>	Zaman zaman kendisine asistan rolü veriyorum, bana yardım etmekten büyük keyif alıyor	6
	Merdivenleri saydırıyorum. Enerjisini harcayamazsa arkadaşlarını rahatsız ediyor.			
	Uzlaşma	<i>Sportif etkinlikler</i>	Bazen hayali görevler uydurarak bir şekilde enerjisini kullanmasını sağlıyorum	12
			Aileyle de görüşerek spora gönderiyorum.	
<i>Etki-tepki</i>		Sınıfta yapılan drama etkinliklerinde rol veriyorum.	19	
	Beden eğitimi öğretmeniyle görüşerek kros takımına koyduk.			
Uzlaşma	<i>Pekiştirme</i>	En önemli ihtiyaçlarının enerjiyi kullanma olduğunu düşünüyorum, o nedenle karate kursuna yönlendirdim	13	
		İnat yaptığımızda inada inatla karşılık veriyor. İnada inatla karşılık vermek yerine sevgimi hissettirmeye çalışıyorum		
Uzlaşma	<i>Pekiştirme</i>	Yazıdan nefret ediyor. Tatlı sert uyguluyorum.	13	
		Yazmadığı zaman iki sayfa yazma cezası veriyorum çok etkiliyor. İki sayfa yazmak yerine yazmayı tercih ediyor.		
Uzlaşma	<i>Pekiştirme</i>	Asla baskıya gelemiyorlar, bu nedenle ailesiyle çok fazla sorun yaşadıklarını düşünüyorum, ben baskı yapmak yerine gerekçesini anlatıyorum.	13	
		Gaza çok iyi geliyorlar. Gaz vererek daha iyi şeyler yapmasını sağlıyorum.		
Uzlaşma	<i>Pekiştirme</i>	Anne başa çıkamadığı zaman bana telefon açıyor, konuşarak, “kendisine ihtiyacım olduğu” mesajını	13	

Turkish Studies

Uygulamalar	ilgi		vererek uzlaşma sağlıyorum		
		Adanmışlığı sağlama	Bak kocaman ağabeyler var. Arkadaşlarımı iter, döver, sen onları koruyacaksın. Benim senin yardımına ihtiyacım var. Görev verildiğinde mutlu oluyor. Hoşuna giden işlerde adanmışlığı artırıyor	10	
		Birebir ilgi	Mesai bitiminde, teneffüste birebir ilgileniyorum, ilerleme var Derslerde sürekli dikkatini uyanık tutmaya çalışıyorum Derslerde ilgisini uyanık tutmak amacıyla kendisine ders içinde “değil mi? Sen ne düşünüyorsun” şeklinde soru yöneltiyorum Durumunu bildiğim için ön sıraya oturtuyorum. Devamlı kontrolümde oluyor. Böylelikle sıkıldığı anları daha iyi fark edebiliyorum *Mandala tekniğini kullandım. Olumlu etkiledi	11	
		Yöntem Çeşitliliği Sağlama	Resmi çok sevdiği için resimleri kullanarak okuma yazma öğrettim.	2	
		Fırsat Sunma	Becerilerini sergileyebileceği fırsatları ona tanıyorum. Hatta zaman zaman teşvik ediyorum Her birey gibi onunda kabul edilme duygusunu yaşamaya ihtiyacı var. Bu duyguyu yaşayabileceği fırsatları sunmaya çalışıyorum	5	
		Rehberlik	Kendi çocuğum da hiperaktif olduğu için aileyi tedaviye zorluyorum. Öğle aralarında aile ziyareti yapıyorum. Aileye kitap okutuyorum. Karşılaşabilecekleri sorunlarla ilgili önceden bilgilendiriyorum.	5	
		Aile	Birliktelik Sağlama	Sınıfıma diğer velilerin şikayeti üzerine iki defa müfettiş geldi. Bu öğrencinin durumunu anlatmak için sadece bu öğrenci gündemli veli toplantısı yaptık Diğer velilerin de bu çocuğu anlamalarını sağlayacak şekilde “siz de böyle bir çocuğa sahip olabilirsiniz” mesajını veriyorum. Hiperaktif öğrencinin velisiyle diğer velilerin kaynaşmasını sağladım	15
			Duyarsızlık	Aile o kadar duyarsız ki adeta benim başıma attılar, öyle zamanlar oluyor ki bunaldığımı hissediyorum, başak bir okula bile gitmeyi düşündüğüm oluyor Aile konuya duygusal baktığı için disiplin gereken uygulamalarda bize destek olmuyor	

Tablo2’de öğretmenlerin hiperaktif öğrencilere yönelik uygulamaları yer almaktadır. Uygulama teması altında; profesyonel yardım, enerjiyi kullanma, uzlaşma, ilgi ve aile kodları oluşmuştur.

Profesyonel yardım alma koduna bağlı olarak uzman önerileri ve kurumlara yöneltme alt kodları oluşmuştur. Bu uygulamaları yaptığını belirten öğretmenler, çocuğun gittiği doktorla veya danışma merkezleriyle iletişim halinde olduğunu onların önerilerine göre hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Bir başka profesyonel yardım şekli de öğrenciyi kurumlara yöneltmedir. Rehberlik

Turkish Studies

Araştırma merkezleri gibi, kurumlara yönelterek çocuğa yardım etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Enerjiyi kullanma koduna bağlı olarak; sorumluluk verme, görevlendirme, sportif etkinliklere yöneltme alt kodları oluşmuştur. Hiperaktif öğrencilerde hücre bölünmesi fazla olduğu için enerji açığa çıkmaktadır. Çocuklar bu enerjiyi kullanmak zorundadır. Eğer öğretmen enerjiyi bilinçli olarak kullanırsa çevreye zarar vermekten çıkıp kazanım haline dönüşmektedir. Bu amaçla öğretmenler hiperaktif öğrencilere sorumluluk vermekte olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere sorumluluğunu yerine getirmenin hazzını duymalarını sağlamaktadır. Böylece dışlanmış sorunlarını ortadan kaldırmayı hedeflediklerini belirtmişlerdir. Görev verme alt kodunda da öğretmenleri öğrenciye “sen de varsın, değerlisin” mesajını verebilmek için enerjisini harcamalarını sağlamak için hayali görevler bile uydurduklarını belirtmişlerdir. Bir taşla iki kuş deyiminde olduğu gibi hem enerjilerini kullanıyorlar, hem de değerli olduklarını hissediyorlar. Öğretmenler, hiperaktif öğrencilerinin enerjilerini doğru kullanmaları amacıyla onları sportif etkinliklere yönelttiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler hem toplum içinde yer edinme hem de enerjiyi doğru kullanmalarının amaçlandığı vurgulamıştır. Bulgu, Brown (2010) tarafından desteklenmektedir. Öğrencinin dikkati göreve verilirse öğrenci hem çevreye daha az zarar vermekte hem de odaklanma sorununu azalttığı sonucuna ulaşmıştır.

Uzlaşma koduna bağlı olarak; etki-tepki, pekiştirme, adanmışlığı sağlama alt kodları oluşmuştur. Öğretmenleri öğrencilerinin etkiye tepki verdiğini, kendilerine yapılan baskı veya şiddete mutlaka başka bir şekilde karşılık verdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerinin Özden (2005), çalışmasında belirttiği gibi dokunsallık özelliği gösterdiğini, bu nedenle de uzlaşmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Baskı kurmak yerine sevgiyi hissettirme, gerekçesini anlatma öğretmenlerin gerçekleştirdiği uygulamalardır. Öğretmenleri, hiperaktif öğrencilerin çok iyi gaza geldiklerini belirtmişlerdir. Doğal olarak kendisine bir kazanım kazandıracakımız zaman, çatışma çıkma ihtimali olan ortamlarda kendisine gaz vererek öğrenme öğretme sürecine motive ediyoruz, şeklinde vurgu yapmışlardır. Adanmışlığı sağlama alt kodunda, öğretmenler öğrencileri motive edebilmek için çeşitli görev ve sorumluluklardan yola çıkarak, kendisine ihtiyaç olduğu duygusunu vererek adanmışlığı sağlamaya yöneldiklerini vurgulamışlardır. Adanmışlığı sağladığında öğrencilerin çevreye zarar vermediğini, öğrenme öğretme sürecine daha etkin katıldıklarını belirtmişlerdir.

İlgi koduna bağlı olarak; birebir ilgi, yöntem çeşitliliği sunma, fırsat oluşturma alt kodları oluşmuştur. Birebir ilgi alt kodunda öğretmenler, öğrencilerle mesai bitiminde, teneffüslerde birebir ilgileniyor, derslerde dikkatlerini toplamak amacıyla, onları daha iyi kontrol edebilmek için ön sıraya oturarak ilgi sağlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin dikkatlerini sağlamak amacıyla onlara yöntem çeşitliliği sağladıklarını vurgulamışlardır. En önemli dikkat çeken yöntem mandala tekniğidir. Bu tekniği kullanan öğretmen aynı zamanda hiperaktif öğrenci annesidir. Mandala tekniği öğrencilerin dikkatini arttırmaya yönelik çizgi çalışmasıdır. Öğrenciye resimleri kullanarak okuma-yazma öğretme bir başka yöntem biçimidir. Yine ilgi oluşturabilmek için öğrencilere yeteneklerini sergileyeceği fırsatlar sunulması da bir başka uygulamadır. Drama çalışmalarında rol verme gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir.

Aile koduna bağlı olarak; rehberlik, birliktelik sağlama ve duyarsızlık alt kodları oluşmuştur. Öğretmenler, özellikle kendisi de hiperaktif öğrenci annesi olan öğretmen, ailelere rehberlik yaptığını onları tedaviye yönelttiklerini belirtmişlerdir. Kitap okutma, öğle arası ev ziyaretleri öğretmenlerin gerçekleştirdiği diğer uygulama biçimleridir. Yine öğretmenler en önemli sorunlardan birisinin diğer veliler tarafından dışlanma olduğunu belirtmişlerdir. Okul idaresine, milli eğitim müdürlüklerine şikâyet edilen öğrenci sayısı da az değil. Öğretmenler, bu sorunu aşmak için hiperaktif öğrencilerin annesiyle diğer velilerle kaynaşmasını, diğer velilere durumu

Turkish Studies

anlatabilme imkânı tanımışlardır. Bir öğretmen öğrencinin ailelerin duyarsız davrandığını belirtmiştir

Tablo 3. Öğrenme-Öğretmeye Yönelik Sorunlarla İlgili Veli Algıları

Tema	Kod	Alt Kodlar	Kodla ilgili Örnekler	f
Öğrenme-Öğretme	Odaklanma	<i>Derse dikkatini yoğunlaştıramama</i>	Ders çalışmak, kitap okumak istemiyor. Ders çalış deyince başlıyor bağırmağa çığırmağa.	19
			Birlikte çalıştığımızda kısa sürede sıkılıyor, bir şeyleri bahane ederek kaçıyor.	
			Ders çalışmak yerine hep bilgisayar oynuyor.	
			Bilgisayarda dövüş oyunları oynuyor.	
			Nasıl ders çalışılacağını bilmiyor, ders çalışmıyor, niçin çalışması gerektiğini bilmiyor	
	Takılma	<i>Etkinliklere yoğunlaşama</i>	Öğreniyor ama çabuk unutuyor	19
			Dersleri basit buluyor, derslerden sıkılıyor	
			Dinlemeyle ilgili sıkıntısı var, ders çalışmak, kitap okumak istemiyor	
			Ders çalışma yöntemini bilmiyor, sessiz okuma yapamıyor.	
			Dersleri dinlemiyordu, öğretmen sıkıştırınca arkadaşlarına sataşuyordu.	
Takılma	<i>Sınavlara yoğunlaşamama</i>	10 dakikada bitmesi gereken çalışma 1.5 saat sürüyor.	15	
		Müzik yeteneği var, melodileri aklında tutuyor, görsel öğrenme yaptırdık, okuma yazmayı zamanından önce öğrendi.		
		Yazı yazmaktan nefret ediyor		
		Canı isterse ders çalışıyor, zorladığımızda hırçınlaşıyor, saldırganlaşıyor		
		Sınavlardan bir şey beklemiyoruz. Başladığıyla bitirdiği bir oluyor		
Takılma	<i>Hayaline takılma</i>	Sınavlarda çabuk sıkıldığı için soruları okumuyor, doğru bildiklerini bile yanlış yapıyor.	4	
		Akademik kaygı yaşamıyor		
		Artık onu sınavlara göre değerlendirmekten vazgeçtik		
		Hayal gücü çok yüksek, hayalden gerçeğe bir türlü geçemiyor.		
		Uzaya yolculuk yapmak istiyor.		
Takılma	<i>Kavramlara takılma</i>	Ayrı bir dünyası var, ana sınıfındaki gibi hep oyun oynamak istiyor.	6	
		Uzayda şehirler kuruyor, fabrikalar açıyor, altın üretiyor, neler daha neler...		
		Bazen kavramlara takılıyor, kardeşini kıskanıyor, kendisini tanıyan insanların yanında normal davranıyor, yeni gelenlere çocuksu konuşuyor, çok soru soruyor		
		Bana çok soru soruyor, görüşlerini bana onaylatmak istiyor		
		Eleştirilmeye gelemiyor, doktoru durumunu kendisine söylediği için farkının farkında , bu onu çok üzüyor.		
Takılma	<i>Davranışlara takılma</i>	Kendi derdini anlatmak istediğinde dil bozukluğu oluyor.	8	

Turkish Studies

Derslerin İçeriğine yönelik		Bazen yaptığı davranıştan dolayı çok üzüntü duyuyor	
	Kurallara Takılma	Okul kurallarından ziyade kendi kurallarını uygulamaya çalışıyor Kural koymaya kalktığı zaman adeta çıldırıyor. Kendi kafasındakinden başka doğru tanımıyor Bir şeyi şöyle yap dediğinde inadına tersini yapıyor	6
	El becerileri	Yazımız çok bozuk. Doktora gittiğimizde de hep bu yazıya göre değerlendirip olumsuz şeyler söylüyorlar, bizi de üzüyor. Kontrol edilmediği zaman yazı yazmıyor. Yazısı çok bozuk Tek bir kalem oynatmadan okuma yazmayı öğrenci ama yazısı bozuk. İnce kasların kullanılmasını gerektiren işleri yapmakta zorlanıyor Testlerde ilk soruları çabuk ve doğru yapıyor. Daha sonra dikkati dağılıyor. İlk soruları yapıyor ondan sonrasını sallıyor Dikkatini yoğunlaştırabildiklerinde başarılı oluyorlar. Çabuk sıkıldıkları için okumadan rastgele cevaplama yapıyor. Bu durum da onlarda öğrenme güçlüğü varmış gibi imaj verebiliyor.	2
	Sınavlar	Öğretmenini seviyorsa derse ilgi duyuyor, sevmiyorsa ilgi duymuyor Aksiyon gerektiren konular veya ilgisini çeken konularda oldukça aktif ve etkili oluyorlar. İlgi duymuyorsa film kopuyor. Kendi bildiğini okuyor, ilgi duyarsa bir şeyler yapıyor, ilgi duymuyorsa hiçbir şey yapamıyorsun	13
	İlgi duyma		10

Tablo3'te velilerin öğrenme öğretme temasına ilişkin algıları yer almaktadır. Temaya bağlı olarak; odaklanma, takılma, dersin içeriği kodları oluşmuştur. Odaklanma koduna bağlı olarak; *derse dikkatini yoğunlaştıramama, etkinliklere yoğunlaşamama, sınavlara yoğunlaşamama* alt kodları oluşmuştur. Çalışmaya katılan annelerinin tamamı, öğretmenleri gibi hiperaktif derslere dikkatini yoğunlaştıramama sorunundan bahsetmişlerdir. Bulgu çocukların hiperaktif olma özellikleri olan dikkatsizlik özelliğinin kendisidir. Bulgu çocukların özellikleriyle uyumaktadır. Etkinliklere yoğunlaşamama da araştırmaya katılan velilerin tamamının belirttiği bir başka sorundur. Etkinliklerden çabuk sıkıldıkları için istikrar sağlayamadıkları vurgulanmıştır. Bu bulgu da hiperaktif özelliğiyle uyumaktadır. Bir başka sorun sınavlara odaklanamama sorunudur. Veliler hiperaktif öğrencilerin sınavlarda ilk birkaç soruyu çok iyi yaptıklarını daha sonra sıkıldıkları için soruları rastgele cevapladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler de aynı bulguya vurgu yapmışlardır.

Takılma koduna bağlı olarak; *hayaline takılma, kavramlara takılma, davranışlara takılma, kurallara takılma* alt kodları oluşmuştur. Veliler de öğretmenler gibi hiperaktif öğrencilerinin hayal dünyasının çok zengin olduğunu belirtmişlerdir. Velilerin algılarıyla öğretmenlerin algılarının

Turkish Studies

uyuşması araştırmanın kendi içinde tutarlılığını göstermektedir. Öğrencilerin hayallere daldıklarında gerçek yaşama dönmekte zorlandıkları belirlenmiştir. Bazen bu dünyada gerçekleştiremediklerini hayal dünyasında gerçekleştirmek istedikleri düşünülebilir. Kavramlara takılma sorunu bir başka sorun olarak veliler tarafından belirtilmiştir. Hiperaktif öğrenciler takıldıkları kavramı öğreninceye kadar başka bir konuya ilgi duymamaktadır. Bazen de kendi düşüncelerini onaylatmak için kavramlara takılıyor, bazen ilgi düzeyleri çok arttığı zaman ilgi duyduğu konuyu çok iyi öğrenmek istiyor biçiminde vurgulanmıştır. Kurallara takılma sorunu hem velilerin hem de öğretmenlerin ortak belirttikleri sorunlardan birisidir. Hiperaktif öğrencilerin kuralları sevmediğini, adeta kurallara savaş açtığını belirtmişlerdir. Hiperaktif öğrenciler okulun kurallarının yerine kendi kurallarını uygulamaya çalışmaktadır. Bulgu öğretmenlerin görüşleriyle uyusmaktadır. Araştırmanın kendi içinde tutarlılığını göstermektedir. Bir başka takılma biçimi davranışlara takılmadır. Velilere göre hiperaktif çocukları davranışlara önem vermektedir. Karşılıklı ilişkilerinde bile davranışlara ve tutumlara dikkat etmektedir. Eleştirilmeyi hiç sevmemektedirler. İlgi oluşturabilmek için bazen yaşının çok altında davranışlar sergileyebilmektedir. Bu öğrencilerin konuşma bozukluğu yaptıkları da belirtilmiştir. Bazen bunu ilgi çekmek amacıyla yaparken bazen de gerçekten bunu yaptığı vurgulanmıştır.

Dersin içeriğine yönelik koda bağlı olarak; el becerileri, sınavlar, ilgi duyma alt kodları oluşmuştur. Bütün velilerin ortak belirttiği sıkıntı hiperaktif öğrencilerin yazılarının bozuk olduğudur. El becerisi gerektiren küçük kasların çalışmasıyla yapılacak çalışmaları yapamamaları veya yapmakta zorlanmaktadır. Sınavlarda zorlandıkları belirtilen bir başka sorundur. Velilerden birisi devam ettikleri uzanın her defasında çocuğu yazısına göre değerlendirdiğini, her defasında olumsuz ifadelerde bulunduğunu belirtti. Aynı veli kendi öğretmenlerinin dışında başka bir öğretmenin rehberliğinde öğrencinin çalıştığını, kitap okuma, yazma ve sınavlarla ilgili başarı düzeyinde çok ciddi anlamda ilerleme olduğunu belirtti. Öğrencilerin dikkat süresi kısa olduğu için sıkıntı yaşadıkları bir başka konu sınavlar. Öğrenciler dikkatleri kadar soruları cevaplıyorlar, sonrada rastgele cevaplamalar yapmaktadırlar. Annelere göre hiperaktif öğrenciler eğer bir konuya ilgi duyuyorsa dikkat süresinin arttığı, öğrenmeye çalışmaktadır. Annelere göre hiperaktif öğrencilerin ilgileri öğretmeni sevmeleriyle ilgilidir. Hiperaktifçocuk için öğretmeni her söylediği tartışmasız yargılamasız doğru kendisine uyulmanın temel güdü olduğu otorite olduğu için, hiperaktif çocun öğretmeni sevmesinin derslere ilgi duymasın sağladığı belirlenmiştir. Annelere göre hiperaktif öğrenciler aksiyon gerektiren konulara daha çok ilgi duyuyorlar. Brown (2010) hiperaktif öğrencilerin ilgilerini çeken konularda okuyacakları için başarılı olabilecekleri sonucuna ulaşmıştır.

SONUÇ

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilerden üçünün doğumdan sonra hiperaktif olduğu bulunmuştur. Doğumdan sonra da hiperaktif olunabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Farone ve arkadaşları (2000) bu bulguyu desteklemektedir. Hiperaktif bireylerin çocukluk ile yetişkinlik davranış ve tutumlarının farklı olabileceğine vurgu yapılmıştır. Eğitimli annelerin hiperaktiveye karşı daha duyarlı davranmaktadır

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, hiperaktif öğrenci ile karşılaşmaya kadar, hiperaktive ile ilgili hiç kitap veya araştırma okumadıkları bulunmuştur. Öğretmenlerin sınıflarında karşılaşabilecekleri hiperaktive ve diğer sorunlara karşı hazırlıklı olmadıkları belirlenmiştir.

Hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretmeye yönelik en önemli sorununun odaklanma sorunu olduğu belirlenmiştir. Odaklanamamanın öğrencilerin okuma düzeyini azalttığı ve bu nedenle akademik başarısını düşürdüğü, okuma eğilimlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Turkish Studies

Hiperaktif öğrenciler dersin içeriğine yönelik sorunlar yaşamaktadır. Buna bağlı olarak el becerilerinin zayıf olduğu, sınavlara dikkatini veremediği için başarısız olmaktadır. Bu tür öğrenciler eğer derse ilgi duyarlarsa derse katılmaktadır. Hiperaktif öğrencilerin derse katılımı ve okuması için ilgi oluşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sınıf yönetiminde öğrencilerin kurallara uyma, arkadaş ilişkilerinde iletişim ve dürtüsellik sorunu yaşadıkları bulunmuştur. Hiperaktif öğrencilerin sınıf kurallarına uymadığı, arkadaşlarıyla sorun yaşadığı ve kendi bildiğinden şaşmayan tutum içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin hiperaktif öğrencilere yönelik uygulamaları temasına bağlı olarak öğretmenler profesyonel yardım alma, enerjiyi kullanmalarını sağlama, uzlaşma sağlama, ilgi oluşturma ve ailelere yönelik bilinçlendirme çalışması yaptıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin hiperaktif öğrencilerle ilgili profesyonel dediğimiz, psikiyatr, psikolog, rehberlik hizmetleri gibi yardım almaya yöneldikleri bulunmuştur. Öğretmenler, uzmanların görüşleri ile uygulamalarını karşılaştırmalarının hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretme sürecine olumlu katkı sağlayacağı farkındalığı ortaya çıkmıştır.

Hiperaktif öğrencileri kabul eden, onlar için yararlı olmayı hedefleyen öğretmenler öğrencilerinin enerjilerini kullanabilmeleri için etkinlik oluşturdukları; enerjisini doğru kullanan hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretme sürecine aktif katılabilecekleri görülmüştür.

Sınıf öğretmenleri hiperaktif öğrencilerin etkiye tepki verdiklerini belirtmişlerdir. Onların üzerine baskıyla gidildiğinde mutlaka karşılık verdiklerini vurgulamışlardır. Öğretmenler, sevgilerini hissettirme, doğru yapılanları pekiştirme, adanmışlığı sağlamaya çalışmışlardır. Uzlaşmanın hiperaktif öğrencileri öğrenme öğretme sürecine aktif kılmak için önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenleri hiperaktif öğrencilerin ilgilerinin dağınık olduğunu, aksiyon gerektiren konularda ilgili olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, hiperaktif öğrencilere birebir ilgi, yöntem çeşitliliği sağlama, yeteneklerini sunma fırsatı tanımaktadırlar. İlginin hiperaktif öğrencileri öğrenme öğretme sürecinde aktifleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç, Öner ve arkadaşlarının (2003) çalışmasıyla desteklenmektedir. Çalışmaya göre tedavi için altın dönem, okul öncesi ve okul dönemidir. Öğretmenlerin uygulamalarının çok önemli olduğu ilacın tek başına yeterli olmadığı, okul başarısızlığının ileride iş yaşamını da olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.

Sınıf öğretmenleri aileyi de aktif kılabilmek için onlara rehberlik yaptıklarını ve veliler arasında birliktelik sağladıklarını belirtmişlerdir. Ailelere yönelik rehberliğin ve veliler arası birliktelik sağlamanın olumsuz tutumları önleyeceği, öğrenciyi öğrenme öğretme ortamında etkinleştireceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Terzian ve Fraser (2005) tarafından da desteklenmektedir. Bu anlamda çocukları saldırganlıktan korumak için okul, aile ve öğrenci işbirliğinin gerektirdiği ortaya çıkmıştır.

Hiperaktif öğrencilerin velilerin öğrenme öğretmeye yönelik algılarında, öğrencilerin en önemli sorununun dikkatini yoğunlaştıramama sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Hiperaktif öğrencilerin anneleri, diğer velilerden dışlanma sorununu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun en önemli nedeninin velilerin hiperaktiveden haberinin olmamasının olduğunu; bu süreçte hiperaktif öğrenciyi dışlanmaktan ve saldırıdan koruyacak kişinin öğretmen olduğu vurgulanmıştır. Sınıf öğretmenin hiperaktif çocuğu kabul etmesi halinde diğer velilerin ve sınıftaki öğrencilerin de kabul ettiği bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin diğer velileri bilgilendirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Öner ve arkadaşlarıncı (2003) desteklenmektedir. Tedavi için en önemli dönem okul öncesi ve okul dönemidir. Yine Terzian ve Fraser (2005) tarafından saldırılardan hiperaktif çocukların korunması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Turkish Studies

Hiperaktif öğrencilerin anneleri, çocuklarının etkiye tepki verdiğini, sürekli sorunla uğraşmaktan bıkkınlık duygusunun oluştuğunu belirtmişlerdir. Onlarla ortak etkinlik yaparak sıkıntıyı aşmaya çalıştıklarını vurgulamışlardır. Ortak etkinliklerin çocuk ile aile arasındaki iletişimi güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmacılara yönelik öneriler

Bu çalışma kapsamında yapılan taramada hiperaktif raporu olan kız öğrenciye rastlanılamamıştır. Bu nedenle kız öğrencilerle ilgili verilere ulaşılamamıştır. Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin karşılaştırılması yapılabilir.

Hiperaktiflerin öğrenme öğretme sorunları yönelik çözüm önerileri araştırılabilir.

Araştırmanın sonuçlarına yönelik öneriler

Sınıf öğretmenleri görevli oldukları sınıflarda hiperaktif öğrenci ile karşılaşmaya kadar konuyla ilgili kitap ve araştırma, makale okumamaktadır. Öğretmenlere hiperaktive ile ilgili seminer verilebilir.

Bu çalışmada sağlık kuruluşlarından alınan raporlar dikkate alınarak 19 öğrenciye rastlanılabiliştir. Bilimsel orana göre bu sayının daha çok olması beklenmektedir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığınca tarama yapılmalıdır.

Öğrencilerin tamamı il ve ilçe merkezindedir. Kırsal kesim de hiperaktive konusunda bilinçlendirilmelidir.

Hiperaktif öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinde odaklanmadan sonra en önemli sorunlarının dışlanma sorunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hiperaktif öğrenciler, dışlanma zorbalığına ve saldırısına maruz kalmaktadır. Öğrencilerin kendilerini kabul ettirebileceği etkinlik alanları oluşturulmalıdır.

Hiperaktif öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecindeki eğitiminde disiplinler arası ilişki kurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaş T. (2000). Dikkat eksikliği çeken çocukların eğitimi ve öğretmenin rolü *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19(2).
- Bek, H., Şen, B., (2012). *Öğrenme güçlükleri yaşayan çocukların gelişim özellikleri*, Editör: Yıldırım Doğru, S Öğrenme Güçlüğü, 67-78, Ankara: Eğiten
- Brown, T. E. (2010). *Lack of concentration disorder and mind that cannot concentrate in children and adults*, Translation: Sönmez, E. C. Ankara: METU.
- Brown, R. T., & Wynne, M. E. (1982). Attentional processing and teacher ratings in hyperactive, learning disabled and normal boys, Retrieved 25.08.2012 from www.eric.edu.gov
- Çakaloz, B., Akay, A. P., & Günay, P. (2007). Karşıt oma karşıt gelme bozukluğunun eşlik ettiğı ve etmediğı dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanılı çocukların davranışsal sorunlar ders başarısı ve akran ilişkisi açısından değerlendirilmesi *New Symposium Journal* 45(2), 84-92.
- Farone, Stephen V. Faraone, Joseph Biederman, Thomas Spencer, Tim Wilens, Larry J. Seidman, Eric Mick, and Alysa E. Doyle (2000). Attention-deficit/hyperactivity disorder in adults: An overview, *Biologic Psychiatry*, ;48 (1) 9–20

- Harrison, J., Thompson, B., & Vannest, K. J. (2009). Interpreting the evidence for effective interventions to increase the academic performance of students with ADHD: relevance of the statistical significance controversy, *Review of Educational Research* June 2009-79
- Kanay, A, Girli, A (2008). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan 9-13 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin uyumsal davranışları, benlik kavramı ve akademik başarıları arasındaki ilişkiler, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 23, 184-191
- Karabekiroğlu, K Cakin-Memik, N., Özcan-Özel, Ö., Toros, F. diğ. (2009). DEHB ve otizm ile ilgili bilgi düzeyleri ve damgalama: sınıf öğretmenleri ve ana babalarla çok merkezli bir çalışma. *Klinik Psikiyatri*, 12, 79-89.
- MEB (2014) Öğrenme güçlüğü, www.megep.meb.gov.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde alınmıştır.
- Öner, P., Öner, O., & Aysev, A. (2003). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu*. from www.ttb.org sitesinden 31 Temmuz, 2012 tarihinde alınmıştır.
- Özdoğan, B (1999). *Çocuk ve oyun*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Özden, Y. (2005). *Kendini keşfet*, İstanbul: Ebabil Yayınları
- Özmen, S. K. (2011). Dikkat eksikliği hiperaktive bozukluğunda çok yönlü eğitim uygulamalarının etkisi *Eğitim ve Bilim* 36 (161), 256-270.
- Özmen, S K. (2010).Okulda dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu *Mersin Eğitim Fakültesi Dergisi* 6 (2)
- Razon, N. (2007). Okuma güçlükleri www.aku.edu.tr adresinden 21.12.2015 tarihinde alınmıştır.
- Semerci B,& Turgay A. (2010). *Dikkat eksikliği ve hiperaktive bozukluğu*, İstanbul: Alfa
- Terzian, M. A,& Fraser M. W. (2005). Preventing aggressive behavior and drug use in elementary school: six family-oriented programs, *Aggression and violent behavior* (Online) cited Retrieved July 30, 2012, from www.sciencedirect.com
- Toros F. (2003). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu hakkında öğretmenlerin bilgileri ve tutumları *New Symposium* 41 (4) 165-168
- Yıldırım A,& Şimşek H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* Ankara: Seçkin
- Yıldız Canpolat, C (2012). *Dikkat eksikliği ve hiperaktive*, Editör: Yıldırım Doğru, S Öğrenme Güçlüğü, 79-102, Ankara: Eğiten
- Yılmaz, E. D., Ünal, Ö., Palancı, M. ve Diğerleri (2015). Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen (DTMÖ-E) Formunun Geçerlik- Güvenirliği ve Ergenlerde Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu İle Mizaç Tipleri Arasındaki İlişki, *Eğitim ve Bilim* 179, 361-381
- Bakırköy Psychological Diseases (2012). Retrieved September 24, 2012 from www.bakirkoyruhsinir.gov.tr/e.t
- www.bakirkoyruhsinir.gov.tr/e.t 24.09.2012

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Başar, M. – Doğan, M.C. - Karasu, M. & Şener, N. (2016). “Hiperaktif Öğrencilerin Öğrenme-Öğretme Sürecindeki Sorunlarının Okuma Eğilimlerine Etkisi/ The Effect of Problems of the Hyperactive Students in Learning-Teaching Process on Reading Tendencies”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9182>, p. 443-464.